

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Збірник матеріалів

Міжнародної науково-практичної конференції молодих
вчених

НАУКОВІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В АГРОСФЕРІ УКРАЇНИ

з нагоди Дня науки в Україні

17 травня 2024 року
Одеса, Україна

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

Збірник матеріалів

Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених

**НАУКОВІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ
КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА В АГРОСФЕРІ УКРАЇНИ**

з нагоди Дня науки в Україні

**17 травня 2024 року
Одеса
Україна**

**NATIONAL ACADEMY OF AGRARIAN SCIENCES OF UKRAINE
INSTITUTE OF CLIMATE-SMART AGRICULTURE**

**Proceedings of the
INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE OF YOUNG SCIENTISTS**

**SCIENTIFIC FOUNDATIONS FOR THE
IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLES OF
CLIMATE-SMART AGRICULTURE IN THE
AGROSPHERE OF UKRAINE**

dedicated to the Day of Science in Ukraine

**May 17, 2024
Odessa
Ukraine**

УДК 001:631.1

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України (протокол № 11 від 20.05.2024 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова

Раїса ВОЖЕГОВА – академік НААН, директор Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН

Співголови

Віктор КАМІНСЬКИЙ – академік НААН, академік-секретар Відділення землеробства, меліорації та механізації Національної академії аграрних наук України

Юрій ЛАВРИНЕНКО – академік НААН, головний науковий співробітник відділу селекції сільськогосподарських культур Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН

Члени оргкомітету

Олексій ДАНЧУК – доктор ветеринарних наук, професор, заступник директора з наукової роботи ІКОСГ НААН

Людмила ГРАНОВСЬКА – доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН, завідувач відділу зрошувального землеробства та декарбонізації агроєкосистем ІКОСГ НААН

Тетяна МАРЧЕНКО – доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу селекції сільськогосподарських культур ІКОСГ НААН

Павло ЛИХОВИД – доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник відділу зрошувального землеробства та декарбонізації агроєкосистем ІКОСГ НААН, голова Ради молодих вчених при ІКОСГ НААН

Олександр ШАБЛЯ – кандидат економічних наук, учений секретар ІКОСГ НААН

Олена ПЛЯРСЬКА – кандидат сільськогосподарських наук, старший дослідник, завідувач відділу маркетингу та міжнародної діяльності Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН

Олександр ОЧКАЛА – доктор філософії, старший науковий співробітник відділу селекції сільськогосподарських культур Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН, заступник голови Ради молодих вчених при ІКОСГ НААН

Збірник матеріалів Міжнародної науково–практичної конференції молодих вчених *«Наукові основи реалізації принципів кліматично орієнтованого сільського господарства в агросфері України»*, з нагоди Дня науки в Україні Одеса: Олді+, 2024. 191 с.

У збірнику зібрані матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених *«Наукові основи реалізації принципів кліматично орієнтованого сільського господарства в агросфері України»*. У збірці оприлюднені теоретичні та практичні наукові дослідження молодих учених, висвітлено актуальні проблеми агропромислового комплексу та перспективи їх вирішення за використання сучасних інновацій.

UDC 001:631.1

Recommended for publication by the Scientific Council of the Institute of Climate-Smart Agriculture of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine
(protocol No. 11 dated May 20, 2024)

EDITORIAL BOARD

Chairman

Rayisa VOZHEHOVA – academician of the NAAS, director of the Institute of climate-smart agriculture of the NAAS

Co-chairman

Viktor KAMINSKYI – academician of the NAAS, academician-secretary of the department of agriculture, melioration and mechanization of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine

Yurii LAVRYNENKO – academician of the NAAS, chief researcher of the plant breeding department of the Institute of climate-smart agriculture of the NAAS

Members of the organizing committee

Oleksii DANCHUK – Dr. Vet. Sc., Professor, Deputy Director in Scientific Work of the ICSA NAAS

Liudmyla HRANOVSKA – Dr. Econ. Sc., Professor, Corresponding Member of the NAAS, Head of the Department of Irrigated Agriculture and Decarbonization of Agroecosystems of the ICSA NAAS

Tetiana MARCHENKO – Dr. Agric. Sc., Senior Researcher, Head of the Department of Plant Breeding of the ICSA NAAS

Pavlo LYKHOVYD – Dr. Agric. Sc., Senior Researcher at the Department of Irrigated Agriculture and Decarbonization of Agroecosystems of the ICSA NAAS, Head of the Council of Young Scientists at the ICSA NAAS

Olena PILIARSKA – candidate of agricultural sciences, Senior Researcher, head of the marketing and international activities department of the Institute of climate-smart agriculture of the NAAS

Oleksandr OCHKALA – Ph.D., senior researcher of the department of plant breeding department of the Institute of climate-smart agriculture of the NAAS, deputy chairman of the council of young scientists at the ICSA NAAS

Proceedings of the International scientific and practical conference of young scientists “*Scientific foundations for the implementation of the principles of climate-smart agriculture in the agrosphere of Ukraine*”, dedicated to the Day of Science in Ukraine. Odessa: Oldi+, 2024. 130 p.

Proceedings contain materials of the reports of the participants of the International scientific and practical conference of young scientists “*Scientific foundations for the implementation of the principles of climate-smart agriculture in the agrosphere of Ukraine*”. The proceedings presents theoretical and practical scientific research of young scientists, highlights the current problems of the agro-industrial complex and the prospects for solving them at the expense of implementing modern innovations.

ПІДБІР ТА ВИКОРИСТАННЯ СОРТІВ ЛАВАНДИ ВУЗЬКОЛИСТОЇ У
ФЛОРИСТИЦІ

Мартієнко Н.С. 131

АДАПТИВНА ВЛАСТИВОСТІ ТА СЕЛЕКЦІЙНА ЦІННІСТЬ ГІБРИДНИХ
КОМБІНАЦІЙ F₃ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ ЗА ОЗНАКОЮ «КІЛЬКІСТЬ
ЗЕРЕН ІЗ ГОЛОВНОГО КОЛОСА»

Мурашко Л.А., Кириленко В.В., Гуменюк О.В. 133

СТУПІНЬ ПРОЯВУ ТРАНСГРЕСІЇ В ПОПУЛЯЦІЯХ ДРУГОГО ТА ТРЕТЬОГО
ПОКОЛІНЬ ЗА УСПАДКУВАННЯМ КІЛЬКОСТІ ЗЕРЕН У КОЛОСІ ТА ЙОГО
МАСИ ЗА ВИКОРИСТАННЯ ПШЕНИЧНО-ЖИТНІХ ТРАНСЛОКАЦІЙ

Муха Т.І., Гуменюк О.В., Кириленко В.В., Лісова Г.М. 135

ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА СОРТОВОГО СЕГМЕНТУ КАВУНА СТОЛОВОГО
УКРАЇНСЬКОЇ СЕЛЕКЦІЇ

Палінчак О.В., Заверталюк В.Ф. 137

СЕЛЕКЦІЙНІ СПРЯМУВАННЯ У ПІДВИЩЕННІ ПРОДУКТИВНОСТІ
КАРТОПЛІ В СУЧАСНИХ АГРОКЛІМАТИЧНИХ УМОВАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО
ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

Писаренко Н.В., Тимко Л.В., Захарчук Н.А. 140

СМИКАВЕЦЬ ЇСТІВНИЙ (ЧУФА): НОВІТНІ СЕЛЕКЦІЙНІ РОЗРОБКИ

Позняк О.В., Тризуб З.А., Чабан Л.В., Кондратенко С.І. 142

НОВІ СОРТИ МАЛОПОШИРЕНИХ КОРЕНЕПЛІДНИХ ОВОЧЕВИХ РОСЛИН
РОДИНИ АЙСТРОВІ (*Asteraceae Dumort*)

Позняк О.В., Тризуб З.А., Чабан Л.В., Кондратенко С.І. 144

ВИЯВЛЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗА РІВНЕМ ПРОЯВУ І ВАРІАБЕЛЬНІСТЮ
СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО

Поліщук Т.П., Кузьменко Є.А. 146

ФОРМУВАННЯ КОЛЕКЦІЇ КАВУНА ЗВИЧАЙНОГО

Шабля О.С., Боровик В.О., Косенко Н.П., Книш В.І., Кокойко В.В. 148

Раціональне застосування засобів захисту рослин та агрохімічних засобів з урахуванням їх кліматичних ефектів

БІОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ЗАХИСТУ РОСЛИН ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ
ПЕРЕХОДУ ДО ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

Аверчев О.В., Нікітенко М.П. 150

ЕНТОМОФАУНА ПОСІВІВ ЗИМУЮЧОГО ГОРОХУ ПІВДЕННОГО СТЕПУ
УКРАЇНИ

Гержик І.І., Соломонов Р.В. 152

РАЦІОНАЛЬНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ РОСЛИН ТА АГРОХІМІЧНИХ ЗАСОБІВ З УРАХУВАННЯМ ЇХ КЛІМАТИЧНИХ ЕФЕКТІВ

БІОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ЗАХИСТУ РОСЛИН ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ ПЕРЕХОДУ ДО ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

Аверчев О. В., д. с.-г. н., професор, завідувач кафедри землеробства, науковий керівник

Нікітенко М. П., здобувачка наукового ступеня доктора філософії, асистентка кафедри землеробства

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Кропивницький

Кліматичні зміни в Україні відчуваються і спостерігаються на різних рівнях, від прояву несприятливих метеорологічних явищ до впливу на природні екосистеми. Підвищення середньорічної температури за останні десятиліття, має вплив на скорочення морозного періоду взимку та збільшення кількості спекотних днів влітку, а також зміни режиму та тривалості сезонів. У той час, коли у південному регіоні України спостерігаються зменшення кількості опадів, в інших – відбувається затоплення території та повені через збільшення інтенсивності та тривалості дощів. Відбувається зміна прояву екстремальних погодних умов за рахунок збільшення кількості та інтенсивності небезпечних явищ, таких як сильні зливи, спеки, заморозки та засухи. Такі ознаки призводять до змін: в режимі сніготанення, рівня води в річках та глибини ґрунтових вод, що мають серйозний вплив на загальне значення забезпеченості водними ресурсами регіону. Кліматичні зміни, також викликають переміщення межових рослинних і тваринних видів та комах, змінюючи екосистеми та біорізноманіття. Наприклад, зміни в кліматі спричиняють зменшення популяцій деяких видів та сортів рослин, а також зміну структури лісових масивів.

Результат антропогенного глобального потепління на території України вимагає уваги та дієвих заходів для пристосування і зменшення його впливу на аграрний сектор та екологічну стійкість. Впровадження елементів органічного землеробства сприяє адаптації у застосуванні сталих технологічних підходів, які будуть більш орієнтовані на екологізацію виробництва з використанням новітніх методів вирощування рослин, сприятимуть збільшення водовідведення та збереження водних ресурсів, а також захисту екосистем від негативних впливів, здійснюватимуть вдосконалення існуючих сортів та гібридів популярних сільськогосподарських культур до умов кліматичних змін.

Ключові аспекти органічного землеробства сприяють боротьбі зі шкідниками та хворобами використовуючи органічні добрива та засоби захисту рослин, такі як багатофункціональні комплексні біопрепарати та інші природні ресурси, які сприяють підвищенню вмісту органічних речовин у ґрунті та забезпечують стійкий ріст культурним рослинам. Застосування біологічних методів боротьби зі шкідниками та хворобами, таких як використання природних ворогів, біопрепаратів та рослинних екстрактів, допомагає зменшити залежність від хімічних пестицидів. Адже хімічний метод захисту рослин від шкідників, хвороб і бур'янів дійсно є одним із провідних методів в сучасній сільськогосподарській практиці.

Хімічні засоби, такі як пестициди, вважають ефективним і широко застосовуваним засобом контролю над шкідниками та хворобами. Однак хімічний захист має і свої недоліки та ризики, такі як негативно впливають на здоров'я людей, тварин і навколишнє середовище, особливо якщо вони використовуються неконтрольовано або великими кількостями. При постійному використанні одного типу пестицидів спричиняється розвиток резистентності у шкідливих організмів, що призводить до неефективності цих засобів. Особливо небезпечним

є те, що хімічні пестициди впливають не лише на цільові організми, але й на неконтрольовані види, що призводить до порушення біологічного рівноваги в екосистемі. У загальному підсумку використання хімічних пестицидів вимагає спеціалізованої підготовки та дотримання вимог безпеки, щоб уникнути негативного впливу на здоров'я та навколишнє середовище.

Відмовитись від використання засобів захисту рослин неможливо, адже втрати врожаю від шкідників можуть бути значними. Шкідники рослин спричиняють значні збитки у вирощуваних культурах, знижуючи врожайність та якість продукції. Використання засобів захисту рослин, таких як пестициди і фунгіциди, допомагають у контролі популяції шкідників і хвороб, що атакують рослини. Вони дозволяють знижувати вплив шкідників на врожай та забезпечувати стабільний урожай навіть у випадках, коли вони є досить інтенсивними. Проте, важливо збалансувати використання засобів захисту рослин з мінімізацією негативного впливу на навколишнє середовище. Тому розвиток і використання біологічних методів боротьби з шкідниками, а також інтегрований підхід до захисту рослин, є важливими компонентами сталого землеробства.

У зв'язку з цим, більш інтегрований підхід до захисту рослин, який включає в себе не лише хімічні, але й біологічні, фізичні та культурні методи, з метою забезпечення ефективного контролю над шкідниками та хворобами рослин та екологічно безпечним для сільського господарства. Використання біологічних методів, таких як використання природних ворогів шкідників (наприклад, використання хижих комах), або фізичних методів, які базуються на механічних або фізичних бар'єрах для запобігання вторгненню шкідників, може зменшити потребу у хімічних пестицидах та мінімізувати негативний вплив на довкілля. Культурні методи, такі як вибір стійких сортів рослин, використання оптимальних сівозмін та відповідне вирощування культур, також можуть сприяти зниженню ризику зараження шкідниками та хворобами.

Біопрепарати є важливою складовою інтегрованого підходу до захисту рослин. Вони складаються з живих організмів, таких як мікроорганізми, бактерії, гриби або комахи, які використовуються для контролю шкідливих організмів у сільському господарстві. Основною перевагою біопрепаратів є їхня низька токсичність та мінімальний негативний вплив на навколишнє середовище. Вони не залишають за собою шкідливих залишків у ґрунті, воді або на рослинах, що робить їх екологічно безпечними. Крім того, біопрепарати мають спроможність деградувати в природних умовах, що зменшує ризик накопичення в середовищі. Ще однією перевагою біопрепаратів є їхня спроможність досягати добрих результатів у довгостроковій перспективі, оскільки вони можуть взаємодіяти з природними процесами та створювати баланс у екосистемі. Таким чином, використання біопрепаратів в сільському господарстві сприяє створенню більш екологічно безпечних та сталих систем захисту рослин, що відповідає принципам сталого розвитку та забезпечує виробництво безпечної та якісної сільськогосподарської продукції.

Загалом, органічне землеробство ефективний і сталий варіант для забезпечення продовольчої безпеки та зменшення негативного впливу сільськогосподарської діяльності на довкілля. Інтегрований підхід до захисту рослин сприяє підвищенню стійкості сільськогосподарських систем до зовнішніх стресорів та забезпечує виробництво безпечної та якісної продукції, що відповідає принципам сталого розвитку.

Список літератури

1. Аверчев О. В., Нікітенко М. П. Біологічне землеробство на посівах проса. *Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки*. ХДАЕУ. Херсон, 2021. Вип. 119. С. 3-8.
2. Нікітенко М. П., Аверчев О. В. Кліматично-орієнтовне землеробство в Україні. *Сучасна наука: стан та перспективи розвитку*: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених з нагоди Дня працівника сільського господарства. Херсон, 2021. С. 87-91.
3. Грузінська І., Смагіна А., Зелена книга регулювання внутрішнього виробництва та обігу засобів захисту рослин. Київ, 2019 р. С. 104. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.slideshare.net/BRDO/ss-208148399> (дата звернення 04.04.2024).
4. Ткаленко Г., Борзих О., Ігнат В. Сучасний стан застосування біологічних засобів захисту рослин в агроценозах України. *Вісник аграрної науки*. 2020. №12 (813). DOI: <https://doi.org/10.31073/agrovisnyk202012-03>

Дякуємо закладам, які взяли участь у конференції:

Jiangsu Normal University, Jiangsu Sheng, China
 Білоцерківський національний аграрний університет МОН
 Державна установа Миколаївська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН
 Дніпропетровська дослідна станція Інституту овочівництва і баштанництва НААН
 Дослідна станція «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН
 Інститут агроекології і природокористування НААН
 Інститут біології тварин НААН
 Інститут водних проблем і меліорації НААН
 Інститут захисту рослин НААН
 Інститут картоплярства НААН
 Інститут овочівництва і баштанництва НААН
 Інститут олійних культур НААН
 Інститут розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН
 Інститут сільського господарства Степу НААН
 Інститут тваринництва степових районів імені М. Ф. Іванова «Асканія-Нова» – Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства НААН
 Кропивницький аграрний фаховий коледж МОН
 Миколаївський національний аграрний університет МОН
 Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН
 Національна академія аграрних наук України
 Національний університет біоресурсів і природокористування МОН
 Одеська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН
 Одеський державний аграрний університет МОН
 Одеський державний екологічний університет МОН
 Панфільська дослідна станція ННЦ «Інститут землеробства НААН»
 Поліське дослідне відділення Інституту картоплярства НААН
 ТОВ Україна «НВАК «Степова»
 Український інститут експертизи сортів рослин МАПтаП
 Уманський національний університет садівництва МОН
 Херсонський державний аграрно-економічний університет МОН
 Центральнотехнічний національний технічний університет МОН
 Черкаська державна сільськогосподарська дослідна станція Національного наукового центру «Інститут землеробства НААН»

*Буває, часом сліпну від краси.
Спинюсь, не тямлю, що воно за диво, -
оці степи, це небо, ці ліси,
усе так гарно, чисто, незрадливо,
усе як є - дорога, явори,
усе моє, все зветься - Україна.*

(Ліна КОСТЕНКО)

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

**НАУКОВІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ КЛІМАТИЧНО
ОРІЄНТОВАНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В АГРОСФЕРІ
УКРАЇНИ**

з нагоди Дня науки в Україні

17 травня 2024 року

*Тези друкуються в авторській редакції з мінімальними технічними правками.
Автори несуть відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності, зміст і
достовірність представлених матеріалів.*

Рада молодих учених при
Інституті кліматично орієнтованого сільського господарства НААН
e-mail: icsanaas@ukr.net,
сайт: www.icsanaas.com.ua